

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Павленко О.О., к.е.н., доцент;

Мартинець В.В., к.е.н.

Сумський державний університет,

Вул. Римського-Корсакова, 2, 40007, Суми, Україна;

o.pavlenko@management.sumdu.edu.ua

У статті доведено вплив демографічних показників на регіональний розвиток. Особливої уваги надано визначенню залежності впливу чисельності наявного та зайнятого населення на ВРП.

Ключові слова: регіон, економічний розвиток, ВРП, демографічні показники.

DOI: 10.21272/ 1817-9215.2018.3-5

ВСТУП

Дослідження тенденцій економічного розвитку країни свідчить, що найбільш розвиненими є країни, які мають найвищі показники ВВП на душу населення. Одним з чинників зростання макроекономічних показників є регіональний розвиток. Проблему соціально-економічного розвитку регіону досліджували такі науковці: О. А. Сергієнко [1], Н.В.Кузьминчук, Т.М. Куценко [2], А.І. Сухоруков [3], В.В..Мельник [4], Л.В. Дума [5], І. С. Благун І. С., І.Л. Боднарук [6], О.С. Качний [7] та інші.

На думку Стоянець Н.В. [8] економічний розвиток регіону пов'язаний з наявністю та поєднанням таких стратегічних ресурсів як фізичний капітал, людський капітал, соціальний капітал, ринкова інфраструктура та фінансові ресурси. Кузьмін Є.Ю., Новікова М.М. [9] виділили такі показники, що впливають на розвиток регіону як економічні, соціальні та демографічні. Тутова О.В., Савченко Є.А. [10] проаналізували вплив демографічних і соціальних показників на валовий регіональний продукт (ВРП) в областях України з найвищим значенням індексу людського розвитку.

Аналіз літературних джерел свідчить про необхідність урахування демографічних показників в регіональному розвитку, динаміка якого визначається через показники ВРП. При цьому проводячи аналіз статистичних даних по Україні [11] спостерігається негативна динаміка демографічних показників за останні роки як серед наявного населення, так і серед зайнятого. Тому зростання показників людського капіталу повинно стати головним завданням як у стратегії розвитку країни в цілому, так і в регіональному розвитку зокрема. Саме тому особливої актуальності набувають питання пошуку та оцінки факторів впливу на економічний розвиток регіону.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даного дослідження є визначення загальних тенденцій впливу демографічних показників на величину ВРП за регіонами України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для визначення залежності між демографічними показниками та ВРП в статті проаналізовані показники наявного та зайнятого населення України за 2017 рік. Результати аналізу наведені в таблиці 1.

Аналіз даних таблиці 1 свідчить, що найвищий показник ВРП мають регіони з найбільшою чисельністю населення, а саме міста Київ, Харків, Одеса. Співставлення тенденції демографічних показників та ВРП наведено на рисунку 1.

Таблиця 1 – ВРП та демографічні показники по Україні та регіонам за 2017 рік

Регіони України	Валовий регіональний продукт за 2017 рік (млн. грн)	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу (грн)	Наявне населення на 1 січня 2018 року (тис. осіб)	Зайняте населення на 1 січня 2018 року (тис. осіб)
Україна	2983882	70233	42386403	16156
Вінницька	92427	58384	1575,8	640,9
Київська	157043	90027	1754,2	741,1
Львівська	147404	58221	2529,6	1050,8
Миколаївська	69371	60549	1141,3	489,7
Одеська	149530	62701	2383,1	986,6
Полтавська	150904	106248	1413,8	575,0
Сумська	56530	51419	1094,2	481,4
Харківська	187454	69489	2694,1	1247,1
Черкаська	73176	59697	1220,3	518,4
Чернігівська	56672	55198	1020,1	426,1
м. Київ	699185	238622	2934,5	1356,8

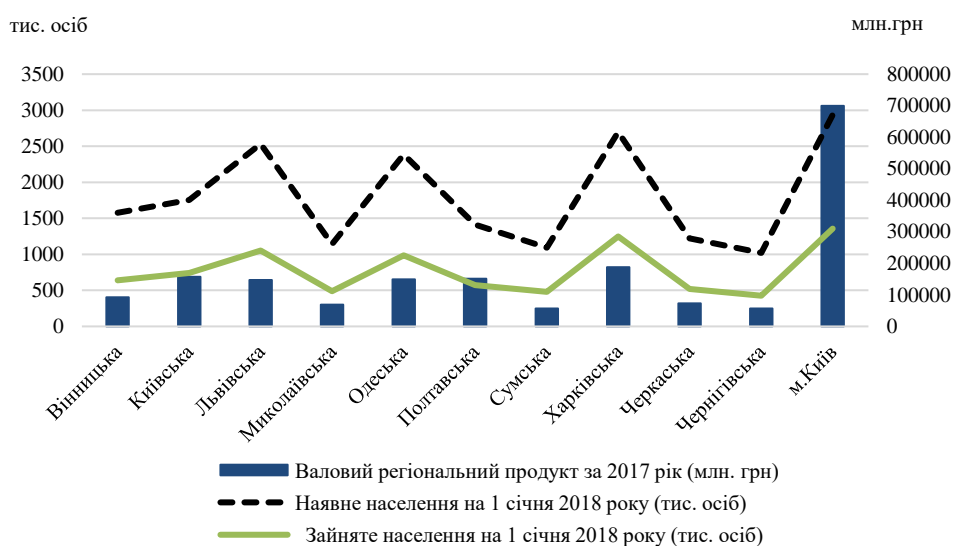

Рисунок 1 – Співставлення тенденції демографічних показників та ВРП по регіонах України за 2017р.

Нами пропонується розглядати динаміку зміни ВРП як функцію від демографічних показників (формула 1).

$$\text{ВРП} = f(x_1, x_2) \quad (1)$$

де ВРП – валовий регіональний продукт, млн. грн.;

x_1 – наявне населення регіону, тис. осіб;

x_2 – зайняте населення у регіоні, тис. осіб.

На основі кореляційно-регресійного аналізу отримані наступні результати (табл. 2).

Таблиця 2 - Результати оцінки взаємозалежності обсягів ВРП та демографічних показників по регіонах України за 2017 р.

Досліджувана залежність $Y=f(X)$	Результати кореляційно-регресійного аналізу		
	Лінійний коефіцієнт кореляції, r	Коефіцієнт детермінації, r^2	Рівняння парної лінійної регресії
$ВРП = F(x_1)$	0,98	0,96	$ВРП = 40689 + 0,07x_1$
$ВРП = F(x_2)$	0,98	0,97	$ВРП = 23203 + 184,2x_2$
$ВРП = F(x_1, x_2)$	0,99	0,98	$ВРП = -896360,4x_1 + 1420,6x_2$

Результати аналізу свідчать про наявність кореляційного зв'язку між досліджуваними компонентами. Коефіцієнти кореляції r більше 0,96 та максимально наближені до 1. Це свідчить про те, що для досліджуваних регіонів існує висока ступінь прямого лінійного взаємозв'язку між демографічними показниками та ВРП. Коефіцієнт детермінації показує, що варіація Y зумовлюється варіацією X на 96-98 % по досліджуваним показникам.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі кореляційно-регресійного аналізу доведений вплив демографічних показників на рівень ВРП досліджуваних регіонів України. Виявлена прямопропорційна залежність між ВРП та такими демографічними показниками, як чисельність наявного та зайнятого населення.

Отримана тенденція зумовлює необхідність формування такої регіональної політики для областей з низьким ВРП (Миколаївська, Сумська, Черкаська, Чернігівська), яка буде сприяти покращенню демографічних показників. В такій ситуації складовими регіональної політики мають стати:

- розробка економічної стратегії розвитку території;
- підвищення соціального рівня життя населення;
- удосконалення соціально-економічної інфраструктури регіону.

Відповідно до вищесказаного, саме соціально-економічне спрямування регіональної політики є основним фактором зростання показників людського капіталу.

SUMMARY

The article shows the influence of demographic indicators on regional development. Particular attention is paid to determining the dependence of the size of the existing and employed population on the GRP.

Keywords: region, economic development, GRP, demographic indicators.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сергієнко О. А. и др. Методологія прикладного статистичного та економетричного аналізу в дослідженні диспропорцій та нерівномірності розвитку регіонів України та країн Європейського союзу. – 2016.
2. Кузьминчук Н. В., Куценко Т. М. Підходи до діагностики соціально-економічного потенціалу регіону як основи ефективної стратегії управління. – 2016.
3. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України // Стратегічні пріоритети. – 2014. – №. 1. – С. 199-201.
4. Мельник В.В. Теоретичні засади соціально-економічного розвитку регіону як складник державного регулювання економіки// Економіка та суспільство.– 2018. – №. 17. – С. 125-130.
5. Дума Л. В. Вдосконалення соціально-економічного розвитку регіону на основі методів прогнозування// Науковий вісник Ужгородського національного університету.– 2018. – Випуск 20, частина 1. – С. 150-154.
6. Благун І. С., Боднарук І. Л. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи //Наука й економіка. – 2015. – №. 3. – С. 86-91.
7. Качний О. С. Напрями удосконалення механізму розроблення та реалізації програм соціально-економічного розвитку регіону. – 2018.
8. Стоянець Н. В. Методологічні аспекти соціально-економічного розвитку регіону //Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. – 2015. – №. 2 (2). – С. 208-213.
9. Кузькін Є. Ю., Новікова М. М. Формування системи показників, які характеризують економічний розвиток регіону //Коммунальное хозяйство городов: научно-технич. сб.: экономические науки. – 2007. – №. 75. – С. 328-333.
10. Тутова О. В., Савченко Є. А. Вплив демографічних і соціальних показників на валовий регіональний продукт в областях України //Індуктивне моделювання складних систем. – 2015.
11. Державна служба статистики України. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>